

گزارش خبری از هفدهمین جلسه وزرا و سومین اجلاس سران مجمع کشورهای صادرکننده گاز

توقف سران گاز در ایستگاه تهران

مهم منطقه‌ای و بین‌المللی. دیدارها و تفاهم‌نامه‌هایی که آثار ملی و منطقه‌ای‌اش پدیدار خواهد شد. سفر ولادیمیر پوتین، دیدارهای بااهمیت‌اش در تهران و تفاهم‌نامه‌های امضاء شده بین ایران و روسیه، همچنین دیدارهای دوجانبه سایر روسای جمهور را می‌توان در این بخش تعریف و بعنوان **دستاورد چهارم** برگزاری سومین اجلاس سران مجمع کشورهای صادرکننده گاز ثبت کرد. تثبیت جمعی که با ایده ایران شکل گرفته است و فرصت رایزنی برای گسترش زمینه‌های همکاری‌های انرژی بین ایران و کشورهای

ایران در منطقه پرچالش خاورمیانه بار دیگر رخ‌نمایی کرد. ایران به **دستاورد اول**‌اش رسید. سران کشورهای گازی در پایان نشست تهران بیانیه محکمی صادر کردند و اعمال تحریم‌های یک‌جانبه علیه کشورهای عضو را محکوم کردند. پای این بیانیه از امضای پوتین و رئیس‌جمهور ونزوئلا بود تا تایید قطر و امارات. این، همان **دستاورد دوم** بود. دوره دبیرکل ایرانی مجمع کشورهای صادرکننده گاز دو سال دیگر تمدید شد. هر چند دشوار اما، **دستاورد سوم** حاصل شد. فرصت جدی‌ای شد برای رایزنی‌های

بود. این را رئیس‌جمهور روحانی، هفته گذشته در جلسه هیات دولت گفت. زمانی که هشت رئیس‌جمهور، یک نخست‌وزیر و هجده هیات‌بلندپایه عضو مجمع کشورهای صادرکننده گاز، تهران را ترک کرده بودند. ایران از برگزاری هفدهمین نشست عادی و نشست فوق‌العاده وزرای نفت و انرژی مجمع کشورهای صادرکننده گاز و سومین اجلاس سران این مجمع، چه دستاوردی داشت؟ پس از چند سال تحریم ناجوانمردانه غرب، بزرگان گاز دنیا در عالی‌ترین سطح به ایران آمدند. پس قدرت سیاسی-دیپلماتیک و امنیتی

رضازندی

دبیر گروه انرژی

وزرای کشورهای تولیدکننده نفت پیش از این به ایران آمده بودند. دو مرتبه. یک بار پیش از انقلاب. یک بار در آخرین روزهای سال ۱۳۸۳. هفته پیش اما، سران کشورهای صادرکننده گاز به ایران آمدند. برای نخستین بار. آنهم در شرایطی که ایران هنوز تحت تحریم است. «این امری که سابقه و نشان‌دهنده عزت روزافزون جمهوری اسلامی ایران

عضو این مجمع را بعنوان **دستاورد پنجم** ایران محسوب می‌کنیم. این نهاد دستاوردهای عینی برگزاری سومین نشست سران GECF و دو اجلاس وزارتی آن در تهران بود. صبح بود. روز شنبه. سی‌ام آبان هزار و سیصد و نود و چهار.

GECF یک نهاد مشاوره‌ای است

صبح بود. تعدادی از خبرنگاران ایرانی و خارجی در لابی «هتل هما» جمع شده بودند. خبر رسید که بر خلاف برنامه از پیش تعیین‌شده، به‌جای هفدهمین اجلاس عادی وزارتی، اجلاس فوق‌العاده وزیران به ریاست بیژن زنگنه تشکیل می‌شود تا بیانیه سران را نهایی کند. شایعه شد چون وزیر نفت نیجریه به محل جلسه نرسیده، ناچار شده‌اند تا زمان جلسات صبح و عصر را عوض کنند. یک تحلیل هم این شد که برای امکان رایزنی بیشتر درخصوص بحث دبیر کلی، ایران از این تغییر زمان بدش نیامده است. اینها اما حاشیه بود. پیش از آغاز رسمی جلسه، خبرنگاران دور میز وزراء حلقه زدند. برخی به سوالات پاسخ می‌دادند و برخی ترجیح به سکوت داشتند. بیشترین مراجعات روی میز الکساندر نوواک، وزیر انرژی روسیه بود. بزرگترین صادرکننده گاز جهان. اغلب سوالات هم درباره همکاری روسیه با اعضای اوپک در مورد بالا کشیدن قیمت نفت بود. جمله نوواک در پاسخ به سوال یک خبرنگار در خصوص GECF جالب بود: «مجمع کشورهای صادرکننده گاز بیشتر یک نهاد مشاوره‌ای است و دخالتی در تصمیم‌سازی ندارد.» از وزیر انرژی روسیه درباره معاملات نفت در برابر کالا میان ایران و روسیه هم سوال شد: «در سال ۲۰۱۴ میلادی سند تفاهمی میان تهران و مسکو برای همکاری‌های اقتصادی و تجاری امضا شد و همچنان معتبر است و شرکتهای تجاری همچنان به همکاری با یکدیگر ادامه می‌دهند.» جلسه فوق‌العاده وزراء، با سخنرانی انگلیسی زنگنه آغاز شد. «این اجلاس زمینه مناسبی را برای افزایش همکاری‌ها و تبادل نظر در میان اعضای مجمع کشورهای صادرکننده گاز ایجاد خواهد کرد و دیگر دولت‌ها را برای پیوستن به این مجمع تشویق خواهد کرد.» سخنرانی افتتاحیه تمام شد، خبرنگاران خارج شدند تا جلسه بسته وزراء برای نهایی کردن سند بیانیه سران تشکیل شود.

پاسخ وزیر روس به پرسش «صدا»

محمد بن صالح الساده، وزیر نفت قطر پس از برگزاری نشست فوق‌العاده دستور کار نشست عصر را تصمیم‌گیری درباره

«انتخاب دبیر کل، مسائل مالی، بودجه دبیرخانه و سرانجام انتشار بیانیه پایانی» عنوان کرد. وزیر انرژی روسیه هم که از جلسه فوق‌العاده وزراء خارج شد از او پرسیدم:

آقای نوواک، آیا روسیه آمادگی دارد تا با ایران برای توسعه بازارهای گازی از جمله در اروپا همکاری می‌کند؟

«ایران و روسیه در حال گسترش همکاری‌های خود در تمام زمینه‌های مربوط به انرژی هستند که گاز یک بخش از آن است. ایران به عنوان دارنده رتبه اول ذخایر گازی جهان دارای ظرفیت‌های بالایی است. به همین دلیل است که هر دو کشور بر افزایش و گسترش همکاری‌ها تاکید دارند. ایران و روسیه در حال گسترش همکاری‌های خود در تمام زمینه‌های مربوط به انرژی هستند که گاز یک بخش از آن است.»

چند دقیقه بعدترش، وقتی زنگنه سالن اجلاس را ترک کرد تا به طبقه فوقانی هتل برود از او خواستم تا درباره اظهارات وزیر انرژی روسیه درخصوص همکاری با ایران نظرش را بگوید. وزیر نفت ایران، رابطه با روسها را استراتژیک و راهبردی خواند که مختص دوره تحریم‌ها نبوده و خواهان گسترش ارتباطات با این کشور در دوره پس از تحریم‌ها شد. بیشتر سوالات از عادل عبدالمهدی، وزیر نفت عراق درباره نفت بود: «بازارهای جهانی نفت خام هم اکنون شرایط دشواری را پیش رو دارد و بازار با مازاد عرضه روبه‌روست و قیمت‌های جهانی نفت خام هنوز در سطح پایینی قرار دارد.» او اظهار امیدواری کرد که قیمت نفت در اوایل سال ۲۰۱۶ میلادی بازسازی شود.

کدام جلسه به زنگنه سخت گذشت؟

هفدهمین اجلاس عادی وزارتی مجمع کشورهای صادرکننده گاز، عصر شنبه به ریاست وزیر نفت نیجریه در هتل هما برگزار شد. در این جلسه محمدحسین عادل برای دوسال دیگر بعنوان دبیر کل GECF انتخاب شد. جلسه‌ای که بیش از چهار ساعت طول کشید. بلافاصله پس از جلسه نظر زنگنه را پرسیدیم: «خیلی جلسه سختی بود. خیلی سخت بود.» اگر می‌خواهید درباره جزئیات و پشت پرده جلسه انتخاب مجدد عادل بیشتر بدانید، در صفحات بعد مصاحبه «صدا» با دبیر کل مجمع کشورهای صادرکننده گاز را بخوانید. این روایت رسمی زنگنه است: «مذاکرات فشرده، سنگین و دشواری میان اعضا انجام شد که در نخستین مرحله رأی‌گیری، تمديد دبیر کلی عادل ۶ رأی به دست آورد. بعد از این مرحله، کشورهای

ایران، لیبی، نیجریه و روسیه کاندیدای خود را برای دبیر کلی معرفی کردند. کاندیدای روسیه به نفع ایران و کاندیدای لیبی به نفع نیجریه کنار کشیدند. در ادامه این مذاکرات، نیجریه نیز به نفع ایران کنار رفت و به این ترتیب محمدحسین عادل برای بار دوم با اجماع اعضا برای دو سال دیگر دبیر کل مجمع صادرکنندگان گاز باقی ماند.» هر چند دبیر کل یک مقام اجرایی در دبیرخانه است اما برای ایران اهمیت سمبلیک و سیاسی داشت. خاصه آنکه اجلاس در ایران برگزار می‌شد و بعد از آن هم ایران میزبان نشست سران بود. اینکه در جلسه وزراء غیر از انتخاب دبیر کل چه اتفاقات دیگری افتاده است را می‌توانید در مصاحبه «صدا» با عادل بخوانید.

شیل گاز رقیب ماست

امانول ایه کاجیکوو، وزیر نفت نیجریه، پس از اتمام هفدهمین جلسه وزراء با همراهی عادل در یک کنفرانس خبری رسمی شرکت کرد: «دستیابی به اصول مشترک و روش‌های مناسب برای پیگیری اهداف و بررسی نیاز جهان به گاز از دیگر مواردی بود که در نشست عادی وزارتی به آن پرداخته شد.» به گفته کاجیکوو اجلاس بعدی وزراء در دوحه برگزار خواهد شد. وزیر نفت ایران هم از ابتدای سال ۲۰۱۶ نایب رییس کنفرانس وزراء GECF خواهد شد. «صدا» از وزیر نفت نیجریه خواست تا نظرش را درباره گسترش تولید گاز شیل بیان کند. آیا شیل گاز هم مانند شیل نفت، کشورهای دارای ذخایر متعارف نفت و گاز را تهدید می‌کند: «شیل گاز، یکی از رقیبان گاز طبیعی است. ما خوشبین هستیم که در نهایت هزینه بالای تولید شیل سبب خواهد شد که تولید این سوخت متوقف شود. ما به دنبال کاهش هزینه‌ها هستیم و برای دستیابی به روش‌های بهتر تلاش می‌کنیم. چالش اصلی ما این است که پس از حذف شیل گس، دوباره نیاز بازار را برطرف کنیم.»

جواب سوال یک روز بعد

شنبه که به پایان رسید دو جلسه مهم وزارتی GECF تمام شده و ایران به دو هدف تمديد دبیر کل ایرانی و تدوین بیانیه مهم سران دست یافته بود. یکشنبه روز ملاقات دوجانبه وزراء بود. زنگنه با اغلب وزرای حاضر دیدار و درباره گسترش روابط دوجانبه مذاکره کرد. خبری اما از ریز مذاکرات منتشر نشد که معلوم باشد آیا زنگنه با وزرای همکاری‌ها در اوپک درباره کاهش تولید این سازمان در ماه دسامبر مذاکره کرده است یا خیر. تنها یک خبر می‌تواند به این سوال پاسخ مثبت دهد. زنگنه در پایان اجلاس سران احتمال تغییر

سقف تولید اوپک در اجلاس ماه دسامبر را بعید دانست. در جلسات زنگنه با وزرای همکاری اوپکی و وزیر انرژی روسیه در تهران چه گذشته است؟!

دوشنبه سران گاز چگونه گذشت؟

عصر دوشنبه، پس از ساعت‌ها انتظار خبرنگاران داخلی و خارجی اجازه یافتند تا حد طبقه دوم سالن اجلاس سران وارد محل برگزاری کنفرانس شوند. تعداد خبرنگاران روس، به وضوح بیشتر از سایرین بود. خبرنگاران از روی دو پرده بزرگ سخنرانی‌های سران را تماشا و گزارش می‌کردند. گزارش خلاصه‌ای از سخنان روسای جمهور و سرپرست هیات‌های شرکت کننده را در صفحات بعد بخوانید. پس از جلسه علنی، وزراء یک جلسه کوتاه بسته برای تصویب بیانیه برگزار کردند. روحانی با همراهی عادل چند دقیقه‌ای پیش روی خبرنگاران نشست و سخنانی کوتاه گفت تا مستقیم به ضیافت شام برود و میزبان روسای جمهور باشد. دیدار دوجانبه روحانی و پوتین، امضای هفت سند همکاری بین دو کشور و سخنان روحانی □ پوتین در جمع خبرنگاران، پرونده سومین نشست سران مجمع کشورهای صادرکننده گاز را بست. «امضای هفت سند همکاری بین دو کشور در حاشیه اجلاس امروز به توسعه هر چه بیشتر روابط دو کشور کمک خواهد کرد. ۲۵ پروژه اولویت‌دار در زمینه‌های مختلف از جمله انرژی، ساخت و ساز، ترمینال‌های دریایی، ارتباطات و دیگر زمینه‌ها برای همکاری بین دو کشور تعیین شده است. همکاری‌های دو کشور در زمینه انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای ادامه خواهد داشت و در حال حاضر نخستین بلوک نیروگاه اتمی بوشهر به پایان رسیده و در نظر داریم برای بلوک‌های دوم و سوم همکاری داشته باشیم.» این را ولادیمیر پوتین به خبرنگاران گفت. این نظرات حسن روحانی پس از دیدار با رییس جمهور روسیه بود: «جمهوری اسلامی ایران در هدف بزرگ مبارزه با تروریسم جدی است و روسیه نیز به‌ویژه در ماه‌های گذشته اقدامات موثری در مبارزه با تروریسم در منطقه داشته است.» اجلاسی که به نام گاز شروع شد اما محدود به انرژی نماند. گاز سوخت پاک است. بدون آلودگی انرژی می‌دهد. نشست سران گاز، دیپلماسی انرژی دولت را گرم کرد. بی‌آنکه آلودگی داشته باشد. حالا زنگنه این هفته باید از بستر بزرگ فراهم شده برای معرفی مدل جدید قراردادهای نفتی ایران استفاده کند. امروز. فردا. تهران. سالن اجلاس سران.

عکس: حسینی/سایت وزارت نفت

گفت‌وگوی اختصاصی «صدا» با دبیرکل مجمع کشورهای صادرکننده گاز

عادلی: نمی‌خواهیم مانند اوپک، یک کارتل شویم

اجلاس تهران با اهمیت‌ترین اجلاس تاریخ GECF بود

وزرا است. زنگنه هم پس از پایان اجلاس سران، بر رعایت وزن واقعی ماجرای انتخاب دبیرکل ایرانی GECF و پرهیز از افراط و تفریط تأکید داشت. یک نکته اما عین واقعیت است. اگر در تهران، آنهم پیش از برگزاری اجلاس سران، دبیرکلی ایران بر مجمع کشورهای صادرکننده از دست می‌رفت برای دولت ایران شکست دیپلماتیک منظور می‌شد. چه کسانی از این شکست خوشحال می‌شدند. عربستان در راس آنها قرار نداشت؟! «آقایان زنگنه و کاظم‌پور اردبیلی نقش مهمی در حفظ جایگاه دبیرکلی ایران ایفاء کردند. وقتی کار گره خورد آقای زنگنه پیشنهاد داد که از همه کاندیداها از ابتدا مصاحبه شود. چون می‌دانست که کاندیدای ایران اصلاح است و می‌تواند نظر وزرا را جلب کند. در حقیقت فراس‌ت‌بخرج داد.» شش کشور به کاندیدای ایران و شش کشور به کاندیدای نیجریه

نامزد معرفی کردند اما به نفع ایران کنار کشیدند. نامزد لیبی تنها یک رای آورد و کنار رفت تا نامزد نیجریه رقیب عادل باشد. «وزراء دوباره از من سوال و جواب کردند و من برنامه‌هایی که انجام داده بودم را گفتم. برنامه‌های آینده‌ام را هم توضیح دادم.» این را محمدحسین عادل به «صدا» می‌گوید و از لحن گفتارش معلوم است که انتظار سوال و جواب دوباره را نداشته است. هنوز چهره پرتلهاب حسین کاظم‌پور اردبیلی، نماینده ایران در هیات عامل GECF پیش چشم‌ام است که چطور دوبار در جلسه بسته وزراء را باز کرد و عادل و یکی از وزرای عضو را فوراً به درون جلسه برد. شبیه عصر، لحظات سختی بر هیات ایرانی گذشت.

دبیرکل سازمان‌هایی نظیر اوپک و مجمع کشورهای صادرکننده گاز صرفاً مسوول اداره دبیرخانه و مجری مصوبات

کار اجلاس تهران را پیچیده کردند؟

•••

اختلاف ایران و عربستان در موضوعات منطقیه، از آفتاب در روز پدیدارتر است. امارات، متحد نزدیک عربستان در تحولات خاورمیانه است. پس نه تنها حاکم امارات به تهران نیامد که وزیر نفت این کشور هم از حضور در اجلاس وزرای مجمع کشورهای صادرکننده گاز امساک ورزید. بازی‌شان اما پشت پرده بود؛ زمانی که کار به ماجرای تمدید دبیرکل ایرانی مجمع رسید، یک منبع آگاه به «صدا» می‌گوید: «در حقیقت پشت ماجرا برای سخت کردن تمدید دبیرکل ایرانی GECF عربستان سعودی بود.» وقتی نیجریه و لیبی، پیش از شروع هفدهمین اجلاس وزراء در هتل همای تهران کاندیدا معرفی کردند یعنی برای تمدید دبیرکلی محمدحسین عادل بین وزراء اجماع وجود نداشت. روس‌ها

رضا زندی

دبیر گروه انرژی

عربستان سعودی در هفدهمین اجلاس وزرای مجمع کشورهای صادرکننده گاز (GECF) بی‌سر و صدا حضور داشت، وقتی موضوع جلسه وزراء به تمدید دوره دبیرکل ایرانی مجمع رسید. محمدحسین عادل، دو سال پیش، در اولین آزمون مهم دیپلماتی دولت روحانی، در تهران به دبیرکلی GECF انتخاب شده بود. دوره دبیرکل روس پیش از عادل بدون رای مخالف دیگر کشورها (با معرفی نکردن کاندیدا) یک بار تمدید شده بود. انتخاب دبیرکل اما در تهران چنان بازی پیچیده‌ای بود که بلافاصله پس از اتمام اجلاس وزراء، بیژن زنگنه درباره آن گفت: «خیلی سخت بود. خیلی سخت بود.» چطور سعودی‌ها

تمایل نشان دادند. جالب اینکه وزیر نفت قطر به کاندیدای ایران رای داد. جلسه که طولانی شد همه ۱۲ عضو اصلی تصمیم گرفتند پشت کاندیدای ایران بایستند. این برای دولت روحانی نه فقط پیروزی دیپلماتی انرژی، که یک موفقیت منطقه‌ای بود. بازنگران پشت پرده هم پیام اجلاس تهران را شنیدند.

وزرای نفت و انرژی کشورهای صادرکننده گاز، هر روز ساعت ۱۰ صبح چه چیزی را دریافت می‌کنند؟ مدل جهانی گاز کجا منتشر خواهد شد؟ چطور می‌توانید آن را دریافت کنید؟ آیا مجمع کشورهای صادرکننده گاز، می‌خواهد مانند اوپک از طریق مدیریت عرضه بر قیمت‌های گاز تاثیر بگذارد؟ آخرین وضعیت تولید، مصرف و تجارت گاز چیست؟ رسیدن به یک شاخص، برای واحدسازی قیمت گاز چطور امکان‌پذیر است؟ آیا ایران باید به سرعت در بازار LNG جهانی حاضر شود یا تا بالا آمدن قیمت‌ها پس از دوره نزولی آن صبر کند؟ گاز نقش بر روابط تهران-ریاض خواهد داشت؟ برنامه‌های آینده مجمع کشورهای صادرکننده گاز چیست؟ گفت و گوی اختصاصی «صدا» با محمدحسین عادل‌ی که سه‌شنبه گذشته پس از اتمام سومین اجلاس سران گاز تهران انجام شد بخوانید. هر چند عادل‌ی با داستان انتخاب خودش محتاطانه روبه‌رو شد. من هم با درک شرایط گذشتیم چند ساعت پس از این مصاحبه راهی دوحه شد. رییس اسبق بانک مرکزی و سفیر ایران در ژاپن، کانادا و انگلیس حالا یک دوره دو ساله دیگر دبیر کل GECF است.

آقای عادل‌ی، چه اتفاقی افتاده بود که حتی پیش از تشکیل جلسه عادی وزراء معلوم بود که تمدید دبیر کلی شما رای اجماع همه وزراء را ندارد. در غیر اینصورت لیبی و نیجریه کاندیدا معرفی نمی‌کردند. کاندیدای روسیه هم معلوم بود که به نفع ایران کنار خواهد رفت؟

بهتر است بنده درباره آنچه گذشته است صحبت نکنم. در عوض همین جا از همه ۱۲ عضو اصلی که نهایتاً با تمدید دبیر کلی‌ام موافقت کردند تشکر کنم. بهر حال کشورها نظرات متفاوتی دارند و تلاش می‌کنند تا هر کدام به ارتقاء جایگاه مجمع کشورهای صادرکننده گاز و دبیرخانه آن کمک کنند. همینطور مایلیم از ۷ کشور ناظر که به سیاست‌های دبیر کل اعتماد دارند سپاسگزاری کنم.

اما چهار سال پیش، به هنگام تمدید دوره دبیر کلی آقای لئونید بوخانوفسکی، این ماجراهای پیچیده نبود. جدا از رقابت‌های پشت پرده منطقه‌ای، فکر نمی‌کنید در مقطعی برخی سیاست‌ها برای انتقال دبیرخانه GECF از دوحه به وین یا پایتخت یکی از کشورهای اروپایی باعث شکل‌گیری چالش برای تمدید دبیر کلی شما بود؟

در این مورد که می‌گویید اظهار نظری ندارم. فقط همین را می‌توانم بگویم که وزیر نفت کشور قطر به تمدید دبیر کل ایران رای داد.

شما در جلسه هفدهمین اجلاس عادی هفدهمین اجلاس وزراء، یک بار از جلسه بیرون آمدید و به اتاق تان رفتید. احتمالاً برای اینکه تمدید دبیر کلی تان در همان مرحله اول رای نیاورد! بعد شاهد بودم که دوباره از شما خواستند به جلسه برگردید. درست است که وزراء بعد از دو سال همکاری با جنابعالی، دوباره مثل روز اول با شما مصاحبه کردند؟!

بله. به جلسه برگشتم تا به پرسش‌های وزراء درباره برنامه‌های آینده‌ام پاسخ دهم. من هم توضیح دادم که بنا دارم برنامه‌هایی را که در دو سال گذشته آغاز شده است ادامه دهم. مجمع کشورهای صادرکننده گاز در دو سال گذشته از یک مجمع اداری به یک سازمان مطرح بین‌المللی تبدیل شد که در سال ۲۰۱۰ از سازمان ملل ثبت گردید و با نهادهای بین‌المللی از جمله مجمع جهانی انرژی (IEF) ارتباطات باکیفیتی برقرار کرد. وقتی به دبیرخانه GECF رفتم بحث ایجاد یک سامانه جهانی مبادله اطلاعات گاز که ایده‌اش را IEF مطرح کرده بود در جریان بود. تمام تلاشم را کردم تا این سامانه شکل بگیرد.

چه شد که ایده تشکیل «سامانه جهانی مبادله اطلاعات گاز» را مجمع جهانی انرژی داد نه مجمع کشورهای

به جلسه برگشتم تا به پرسش‌های وزراء درباره برنامه‌های آینده‌ام پاسخ دهم. من هم توضیح دادم که بنا دارم برنامه‌هایی را که در دو سال گذشته آغاز شده است ادامه دهم. مجمع کشورهای صادرکننده گاز در دو سال گذشته از یک مجمع اداری به یک سازمان مطرح بین‌المللی تبدیل شد که در سال ۲۰۱۰ در سازمان ملل ثبت گردید

GECF همین الان هم از نظر ساختاری یک سازمان کامل است. همان ساختار رسمی را که اوپک دارد ما هم داریم. اما مایلیم به این نکته اشاره کنم که ما نمی‌خواهیم مانند اوپک، یک کارتل شویم. به این معنا که با کنترل مستقیم تولید و عرضه در بخش گاز، بازار را تحت تاثیر قرار دهیم

صادرکننده گاز؟! آنوقت شما در آن چه نقشی داشتید؟

عرض کردم که ایده شکل‌گیری این مدل در IEF شکل گرفته بود چون آن مجمع اساساً مسوول دیالوگ بین کشورهایاست. ولی وقتی من به دبیرخانه مجمع کشورهای صادرکننده گاز رفتم هنوز هیچ کاری در سطح جهان انجام نشده بود. تمام تلاشمان را کردیم که این سامانه با همکاری سازمان‌های دیگر اجرایی شود. حالا هم ۷۳ کشور به این سامانه پیوستند. ما بعنوان GECF، مسوولیت نظارت بر اطلاعات و داده‌های این سامانه را بر عهده داریم. تا حالا هم سه کارگاه بزرگ آموزشی برای کشورهای آسیایی، آفریقایی و آمریکایی لاتین انجام داده‌ایم. با همکاری همه کشورهای عضو، مجمع کشورهای صادرکننده گاز را به جایی رسانده‌ایم که با تمام جهان در تعامل و همکاری است.

جدا از میزان مصارف و تولید جهانی گاز دقیقاً چه پارامترهایی در این سامانه مدنظر قرار گرفته است؟

همه اطلاعات مربوط به گاز کشورها در این سامانه ثبت می‌شود. همه پارامترهای بازار گاز هم از قبیل عرضه، تقاضا، قیمت حمل و نقل، ذخیره‌سازی و قراردادهای گازی در این مدل ثبت می‌شود. آمار انواع مصارف کشورها از جمله مصارف نیروگاهی، صنعتی و خانگی و صادرات آنها به تفکیک خط لوله و آل‌ان‌جی در این مدل موجود است. از داده‌های این سامانه برای مدل جهانی گاز خودمان استفاده می‌کنیم تا چشم‌اندازی از وضعیت گاز در آینده و بازار آن ارائه نماییم. با استفاده از این مدل همچنین می‌توانیم مشخص کنیم که چه مناطقی از جهان در آینده بیشترین تولید و چه مناطقی بیشترین مصرف گاز را خواهند داشت. به این ترتیب روشن خواهد شد که چه مناطقی قابلیت تبدیل شدن به «هاب انرژی» را دارند. اینگونه اطلاعات، تصمیم‌گیری‌ها را آسان خواهد کرد.

هر کشوری هر عددی را بعنوان تولید،

مصرف و صادرات گازش ارائه داد شما قبول کرده و در مدل قرار می‌دهید؟! خیر. آمار و ارقام را صحت‌سنجی می‌کنیم. در حقیقت دبیرخانه GECF روی داده‌ها ارزیابی کیفی انجام می‌دهد. سامانه اطلاعات و داده‌ها را فقط به دولت‌ها عرضه می‌کنید یا هر شرکتی بخواهد می‌تواند از شما بخرد؟

اطلاعات فروخته نمی‌شود. وقتی جمع‌آوری و تکمیل شد از طریق سایت IEF و GECF در اختیار عموم قرار می‌گیرد. هدف ما از این کار شفاف‌سازی در حوزه گاز است نه یک کار اقتصادی و بازرگانی.

در هفدهمین اجلاس وزراء از «شکل‌دهی به مدل جهانی انرژی» بعنوان یکی از دستاوردهای دوران دوساله دبیر کلی خود در GECF نام بردید؟!

ما در این اجلاس از دستاوردهای مختلف نام بردیم. مدل جهانی انرژی و گاز یکی از مهمترین‌ها بود. این مدل آماده شده و نخستین نتایجش در نشست وزراء در تهران به‌طور خلاصه ارائه شده است.

تشکیل تیم نظارت بر بازار گاز یکی دیگر از دستاوردهای مهم دو سال گذشته بود که برای رصد تحولات بازار گاز شکل گرفت. یک نرم‌افزار موبایلی هم تولید و آن را روی تلفن همراه وزراء و معاونین وزرای نفت و انرژی کشورهای عضو نصب کردیم. آقایان وزراء و معاونین‌شان هر روز صبح ساعت ده به وقت دوحه از طریق این نرم‌افزار موبایلی از آخرین تحولات بازار جهانی گاز، چه در حوزه قیمت و چه در خصوص میزان عرضه و جزییات معاملات روزانه بازار گاز مطلع می‌شوند. این کار بسیار مورد توجه وزراء قرار گرفت.

شما با اغلب وزراء و سران شرکت‌کننده در کنفرانس تهران ملاقات کردید. آیا آنان در خصوص نشست‌های تهران در مقایسه با جلسات قبل، چه در بخش وزیران و چه در حوزه سران نکته‌ای را مورد توجه قرار ندادند؟

می‌توان گفت اجلاس تهران، بااهمیت‌ترین اجلاس تاریخ GECF بود. چراکه در این اجلاس بیشترین وزراء شرکت کردند. در حقیقت بجز دو کشور بقیه وزرای کشورهای عضو و ناظر در دو جلسه وزراء و سران شرکت کردند. سران ۸ کشور عضو و یک رئیس‌جمهور هم بعنوان میهمان ویژه به تهران سفر کردند که سابقه نداشت. بنابراین از نقطه نظر تعداد شرکت‌کنندگان، اجلاس وزراء و سران مجمع کشورهای صادرکننده گاز در تهران

کدام کشورها خواهند بود؟

بیشترین رشد مصرف گاز را کشورهای آسیایی در چین، هند، و نیز خاورمیانه و آمریکای لاتین خواهند داشت و بیشترین تولید گاز را در کشورهای سی‌ای‌اس، مدل جهانی گاز ما کشورها را به چند دسته تقسیم کرده است. کشورهای با تولید بالا که عبارتند از روسیه، آمریکا، ایران و استرالیا. کشورهای با تولید متوسط عبارتند از کشورهای آفریقای شرقی و خاورمیانه، تولیدکنندگان کم که سطح تولید خود را بالا نمی‌برند که عبارتند از قطر و مصر. از اکنون تا ۲۰۴۰ دسته اول ۱۵۶۱ بی‌سی‌ام (میلیارد متر مکعب) و دسته دوم ۹۸۱ بی‌سی‌ام و دسته سوم ۸۲ بی‌سی‌ام به تولید اضافه خواهند کرد. و در عین حال، کشورهایی نیز تولیدشان کاهش می‌یابد. حدود ۳۰۵ بی‌سی‌ام از تولید آنها کاسته می‌شود.

به نظر شما در آینده بیشترین تهدید برای تولیدکنندگان گاز عضو GECF از طرف انرژی‌های تجدیدپذیر صورت خواهد گرفت یا از جانب تولیدکنندگان گاز شیل؟

رقیب بزرگ گاز، زغال سنگ است که نسبت به گاز قیمت‌های پایین‌تری دارد اما دارای آلودگی بیشتری است. به همین دلیل اعضای مجمع کشورهای صادرکننده گاز تلاش می‌کنند تا مضرات استفاده از زغال سنگ را برای جهان تبیین کنند. ارسال پیام GECF به اجلاس محیط زیستی «کاپ ۲۱» هم با این هدف در نشست سران تصویب شده است. همانطور که می‌دانید هم اکنون در برخی کشورها نظیر چین، زغال سنگ سوخت اول مصرفی‌شان است.

اگر ارزش حرارتی گاز و زغال سنگ را در نظر بگیریم، زغال سنگ چقدر از گاز ارزان‌تر است؟

می‌توانم بگویم به لحاظ ارزش حرارتی در یک میزان واحد، گاز ۴۰ درصد حرارت بیشتری از زغال سنگ تولید می‌کند و البته پاک‌تر است.

فارغ از حضور پررنگ روسیه و قطر در بازارهای صادراتی امروز جهان کارشناسان معتقدند که ایران بازیگر موثر و تغییردهنده بازار در سال‌های آینده خواهد بود. چراکه قطر عمده گاز تولیدی‌اش را پیش‌فروش کرده و میادین گازی‌اش را بجز میدان برزان، که حدود ۱۰ میلیارد متر مکعب ذخیره دارد، توسعه داده است. روسیه هم اغلب میادین گازی‌اش را توسعه داده و صادرات گاز بزرگی دارد. تنها

فعلا تا حدود ۵ سال آینده قیمت‌های بالایی برای گاز پیش‌بینی نمی‌توان کرد. اما بعد از آن پیش‌بینی می‌شود که توازن عرضه و تقاضا به نفع تقاضا بشود و قیمت‌ها افزایش یابد

آقای دکتر عادل، آینده تجارت گاز بیشتر بصورت صادرات با خط لوله است یا گاز مایع (LNG)؟

اجازه بدهید بر اساس مدل جهانی گاز که در دبیرخانه GECF تهیه شده است پاسخ شما را بدهم. در حال حاضر حدود ۳۰ درصد تجارت گاز بصورت LNG است. البته این رقم تا سال ۲۰۳۵ رشد کرده و به حدود ۴۴ درصد خواهد رسید. اما دوباره صادرات جهانی LNG کاهش می‌یابد. و بالاخره در سال ۲۰۴۰ به حدود ۴۰ درصد خواهد رسید.

با این اوصاف می‌توان پیش‌بینی کرد که در سال‌های آینده قیمت بهتری برای صادرات گاز خواهیم داشت؟

فعلا تا حدود ۵ سال آینده قیمت‌های بالایی برای گاز پیش‌بینی نمی‌توان کرد. اما بعد از آن پیش‌بینی می‌شود که توازن عرضه و تقاضا به نفع تقاضا بشود و قیمت‌ها افزایش یابد.

با این اوصاف می‌توانیم شاهد قیمت‌های بهتری در آینده باشیم؟ چون صادرات بوسیله خط لوله طولانی‌مدت‌تر است اما قراردادهای صادراتی بصورت گاز مایع کوتاه‌مدت است، بنابراین آیا می‌توانیم استدلال کنیم که قیمت گاز در سال‌های آینده صعودی خواهد بود؟

اول اینکه قراردادهای صادراتی گاز مایع هم طولانی‌مدت است. اغلب قراردادهای گاز مایع صادراتی قطر و یاسال‌های اخیر بلندمدت است. البته در سال‌های اخیر در کنار این قراردادهای بلندمدت گاز مایع بصورت تک‌محموله (در کشتی‌های مخصوص انتقال گاز مایع) هم فروخته می‌شود. دوم آنکه فرمول قیمت گاز معمولاً به نفت یا فرآورده‌های نفتی وابسته می‌شود. بنابراین قیمت گاز تابعی از قیمت سوخت‌هایی نظیر نفت یا فرآورده‌های آن است و می‌تواند با توجه به شرایط جهانی بالا و پایین شود.

بر اساس مدل جهانی گاز GECF بیشترین رشد مصرف گاز در سال‌های آینده در کدام کشورها صورت خواهد گرفت و بزرگترین تولیدکنندگان گاز

(آن‌بی‌سی). بورس گاز در مرکزی شکل می‌گیرد که گاز در حجمی بالا و به تعداد زیاد و قابل توجهی در آن معامله شود. در آن بورس می‌توان انتظار داشت که گاز قیمت مشخصی پیدا کند.

فکر می‌کنید که در آسیا و خاورمیانه بتوانیم بورس گازی داشته باشیم که قیمت گاز در آن تعیین شود؟ یا ایده روسیه برای تشکیل بورس گاز محقق شدنی است؟

همین حالا ژاپن دارای بورس گاز است و در کشورهای آسیایی، سنگاپور هم تمایل دارد چنین بورسی را ایجاد کند. تشکیل بورس گاز در خاورمیانه یا روسیه هم به این بستگی دارد که چه حجمی گاز و چه تعدادی معامله امکان تحقق در آن بورس را دارد. روسیه حدود ۳۷ درصد صادرات گاز دنیا را در اختیار دارد و عرضه‌کننده بزرگی است. بنابراین پتانسیل تشکیل بورس گاز را دارد. اما اینکه کدام کشور بتواند بورس گاز را تشکیل دهد همانطور که عرض کردم بستگی به موقعیتش و حجم گازی دارد که در بورس معامله می‌کند. هر کشوری که بتواند تعداد بیشتری از معاملات گازی را جذب کند موفق‌تر خواهد بود.

به هر حال تعیین قیمت یکسان برای گاز به جهت اینکه قیمت گاز منطقه‌ای است و قراردادهای گاز طولانی‌مدت است امکان تحقق کمی دارد. مثلا همین الان در آمریکا هر واحد گاز (یک میلیون بی‌تی‌یو) کمتر از ۳ دلار است در حالی که در ژاپن حدود ۷٫۵ تا ۸٫۵ دلار است. اما فعلا نمی‌توان مانند نفت که بورس لندن برای نفت خام برنت و یک بورس در نیویورک برای نفت خام سبک آمریکا قیمت‌ها را تعیین می‌کند، چند بورس منطقه‌ای برای گاز تشکیل داد.

به نظر شما می‌توان این سناریو را برای تعیین قیمت گاز در نظر گرفت؟

بله. می‌توان موضوع تشکیل بورس گاز و تعیین قیمت منطقه‌ای‌اش را اینطور که تشریح کردید در نظر گرفت. اما تشکیل بورس‌های منطقه‌ای و قیمت‌گذاری گاز بر اساس آنها در مناطق مختلف نیاز به گذشت زمان دارد. یک پروسه طولانی است.

بیشترین رشد مصرف گاز را کشورهای آسیایی در چین، هند، و نیز خاورمیانه و آمریکای لاتین خواهند داشت و بیشترین تولید گاز را در کشورهای سی‌ای‌اس

بی‌سابقه بود. موضوعات مهمی هم در این اجلاس مطرح و بعنوان بیانیه نشست سران تصویب شد که مخالفت با تحریم یکجانبه کشورها علیه اعضای GECF و توجه به محیط زیست و ایجاد حساسیت درباره مصرف سوخت‌های آلوده نظیر زغال سنگ از جمله موارد مهم است. بعنوان دبیرکل مجمع کشورهای صادرکننده گاز، در همین راستا پیام نشست سران مجمع را به اجلاس تغییر اقلیم کاپ ۲۱ هفته آینده به پاریس خواهیم برد.

آقای دکتر، بیسن GECF و اوپک یک فرق مهم وجود دارد. اوپک یک سازمان است و GECF یک مجمع که بیشتر نقش مشورتی دارد. شما فکر می‌کنید مجمع کشورهای صادرکننده گاز در آینده آمادگی تبدیل شدن به یک سازمان تاثیرگذار در مبادلات گازی دنیا را دارد؟

GECF همین الان هم از نظر ساختاری یک سازمان کامل است. همان ساختار رسمی را که اوپک دارد ما هم داریم. اما مایلم به این نکته اشاره کنم که ما نمی‌خواهیم مانند اوپک، یک کارتل شویم. به این معنا که با کنترل مستقیم تولید و عرضه در بخش گاز، بازار را تحت تاثیر قرار دهیم.

یعنی GECF به خاطر بالا بردن قیمت گاز، بازار را مدیریت نخواهد کرد؟

به این معنی که بخواهیم از طریق مدیریت عرضه بر قیمت‌های گاز تاثیر بگذاریم، خیر. این کار را نخواهیم کرد. ما از طریق محدود کردن عرضه در بازار دخالت نخواهیم کرد.

امارییس جمهور ترکمنستان در سومین اجلاس سران GECF، خواهان مشارکت کشورهای عضو برای شکل‌دهی یک قیمت واحد برای معاملات گاز شد. آقای پوتین هم از آمادگی روسیه برای ایجاد بورس گاز خبر داد. آیا نمی‌توان از این اظهارات، تمایل اعضا را برای تعیین یک قیمت واحد برای مدیریت بازار برداشت کرد؟

به این نکته توجه داشته باشید که همین الان هم در برخی مناطق بورس گاز تشکیل شده و قیمت گاز به صورت منطقه‌ای در بورس تعیین می‌شود. نکته‌ای که بنده عرض کردم این بود که GECF از طریق کم و زیاد کردن عرضه به منظور رسیدن به سطحی از قیمت گاز، بازار را تحت تاثیر قرار نخواهد داد. الان در آمریکا بورس گاز «هانری هاب» را داریم که معاملات زیادی در آن انجام می‌شود و گاز قیمت روزانه مشخصی دارد. انگلیس هم بورس گاز دارد

ایران است که بزرگترین ذخایر گازی جهان را در اختیار دارد اما تنها یک درصد صادرات گاز دنیا را داراست. به دلیل حجم گسترده گازرسانی، جدا از رشد جمعیت، طبیعتا نیازهای آتی بزرگی برای گازرسانی نخواهد داشت. جنابعالی با این نظریه که ایران بازیگر موثر و تغییردهنده آینده بازار گاز است موافقت می‌کنید؟

همینطور است که گفتید. ایران بازیگر موثر یا Game Changer بازار گاز خواهد بود. به شرط آنکه موانع پیش روی توسعه ظرفیت تولیدش را از پیش پا بردارد. یکی از مهمترین موانع هم تحریم‌ها علیه صنعت نفت و گاز ایران بود که حالا امیدواری وجود دارد پس از توافق ایران با قدرت‌های ۵+۱ این تحریم‌ها مرتفع شده و سرمایه‌گذاری‌ها در صنعت نفت و گاز برای توسعه ظرفیت تولیدی به سرعت افزایش یابد.

اما ایران قبل از اعمال تحریم‌های گسترده سال‌های اخیر هم نتوانسته بود سهم مهمی از بازار صادراتی گاز کسب کند. جدا از حجم کوچکی به ارمنستان، تنها بازار صادراتی گاز ایران، ترکیه بوده است. به نظر می‌رسد موانعی دیگر در ایران بر سر افزایش ظرفیت تولید و صادرات گاز وجود داشته باشد.

قبول دارم که مشکلات متعددی وجود داشته است. از جمله اینکه شرایط قراردادی ایران از جذابیت لازم برای شرکت‌های خارجی برخوردار نبوده است. یا مشکلاتی پیش روی نحوه صادرات و قیمت‌های صادراتی وجود داشته است. اما لازم است به این نکته توجه داشته باشید که امروزه برای توسعه میادین نفتی و گازی، آنها را به جهت جذابیت و اقتصادی بودن گزینش می‌کنند. به همین دلیل است که می‌بینید تولید گاز آمریکا علیرغم کاهش قیمت، خیلی افت نکرده است. زیرا تولیدکنندگان به سوی میادین گزینش دارند که سود بیشتری بدهد و هزینه کمتری داشته باشد. ایران هم باید در توسعه ظرفیت‌های گازی‌اش به اولویت‌بندی‌ها و گزینش‌ها توجه کند.

آیا مدل جدید قراردادهای نفتی ایران می‌تواند خلاء جذابیت برای سرمایه‌گذارهای شرکت‌های خارجی را پر کند؟

اجازه بدهید این قراردادها ابتدا توسط مسوولین ایران رونمایی شود تا بتوانیم درباره آن سخن بگوییم.

آقای زنگنه در نشست خبری پایانی سران GECF گرفتن سهم بازار را در صادرات گاز مهمتر از قیمت‌های اولیه

صادراتی عنوان کردند. چراکه معتقد بودند وقتی کشوری وابسته به دریافت گاز شد، قیمت گاز هم به مرور خودش را اصلاح می‌کند. همانطور که می‌دانید بحث تعیین قیمت یکی از مضامین مهم پیش روی تصمیم‌گیرندگان صادرات گاز است. تجربه‌های گذشته باعث شده است به نوعی دست و دل مدیران در این زمینه بلرزد.

سیاستی که آقای زنگنه درباره لزوم گرفتن سهم بازار به آن اشاره کرده‌اند سیاست درستی است. معمولاً قیمت‌ها بعد از مدتی و به مرور خود را اصلاح می‌کنند. حتما این موضوع درست است که وارد شدن به یک بازار مهمتر از قیمت است. تا وقتی بازاری وجود ندارد و سهمی از آن در دستمان نیست صحبت از سود کم یا زیاد منطقی نیست.

اما برخی منتقدان معتقدند که به دلیل طولانی‌مدت بودن قراردادهای گازی، اگر قراردادی با قیمت پایین منعقد شود سخت بتوان آنرا اصلاح کرد و ضرر آن هم برای کشور بلندمدت است.

قبلا هم عرض کردم که قراردادهای گازی معمولاً فرمول قیمت دارد. و این فرمول وابسته به نفت یا فرآورده‌های نفتی است. با بالا و پایین شدن قیمت نفت، این فرمول هم تغییر می‌کند. بنابراین از این بابت نگرانی وجود ندارد.

برخی معتقدند به لحاظ شرایط قیمتی بازار، وابسته کردن فرمول قیمت گاز به فرآورده‌های نفتی بهتر از قیمت نفت است. نظر شما چیست؟

اغلب قراردادهای امروز جهان از فرمولی استفاده می‌کنند که قیمت گاز را از طریق نفت محاسبه می‌کند. سازمان ما از این نوع فرمول دفاع می‌کند و تا کنون آن را به بقیه فرمول‌ها ترجیح داده است. ولی فرمول‌های دیگری هم وجود دارد که مصرف‌کنندگان آن را ترجیح می‌دهند.

شش ماه پیش که با هم گفت‌وگو کردیم شما از ایده صادرات گاز بصورت LNG و خط لوله با اولویت LNG دفاع کردید. این در حالی است که با آمدن LNG‌های آمریکا،

سیاستی که آقای زنگنه درباره لزوم گرفتن سهم بازار به آن اشاره کرده‌اند سیاست درستی است. معمولاً قیمت‌ها بعد از مدتی و به مرور خود را اصلاح می‌کنند. حتما این موضوع درست است که وارد شدن به یک بازار مهمتر از قیمت است

استرالیا و حضور قطر، عرضه این محصول رو به افزایش است. برخی از کارشناسان هم فکر می‌کنند تا آمدن LNG‌های ایران بازار چندانی برای ما وجود نخواهد داشت. البته آقای زنگنه این ایده را قبول ندارد و معتقد است برای گاز LNG ایران همیشه مشتری هست. حالا شاید قیمت‌ها کمی کاهش یابد.

همانطور که قبلا هم گفتم ایران می‌تواند گازش را به بازارهای اروپا هم بصورت LNG و هم با خط لوله بفروشد و آمارها نشان می‌دهد تولید LNG در چهار-پنج سال آینده رشد خواهد داشت اما به مرور از عرضه آن کاسته شده و قیمت‌ها هم افزایش می‌یابد. چند سال هم طول می‌کشد تا پروژه‌های LNG ایران به بهره‌برداری برسد. پس ایران می‌تواند برای حضور در بازار تجارت LNG برنامه‌ریزی کند. زمانی که پروژه‌هایش آماده شود عرضه این محصول هم در دنیا کاهش خواهد یافت و ایران می‌تواند بازیگر خوبی در این بازار باشد.

اینطور که شما تحلیل کردید پس صادرات گاز ایران به عمان برای استفاده از ظرفیت خالی LNG این کشور به لحاظ اقتصادی می‌تواند کم‌توجه باشد. چراکه در پنج سال آینده قیمت LNG در دنیا پایین خواهد آمد و توجه صادراتی آن به نسبت تزیق به میادین نفتی با استفاده در صنایع داخلی کاهش خواهد یافت.

اینطور نیست. بهتر است ایران از هم اکنون خود را وارد بازار LNG کند تا زمانی که قیمت‌ها بالا رفت بازار داشته باشد و گزینه ممکن است دیر شود. بهتر است از الان وارد بازار شویم. وگرنه آن موقع شاید دیر باشد.

با توجه به اینکه ایران موسس و عضو اصلی و عمان عضو ناظر GECF است فکر می‌کنید این دو کشور در زمینه صادرات گاز در آینده‌های نزدیک به تفاهم برسند؟

این موضوعات مربوط به مسائل دوجانبه است. ترجیح می‌دهم مسوولان دو کشور نظر دهند.

شما بعنوان دبیرخانه مجمع کشورهای صادرکننده گاز، سیاستی برای تسهیل روابط گازی اعضای خود ندارید؟

در حال برنامه‌ریزی در این زمینه هستیم. سامانه‌ای برای سوپا گاز تهیه کرده‌ایم و در سال آینده قراردادهایی برای تبادل نظر داریم که امیدواریم به همکاری‌های بیشتر بین کشورها بینجامد

با توجه به واقعیات سیاسی منطقه، هر سخنی درباره بهبود روابط ایران و عربستان در شرایط فعلی دور از واقعیت است. بنابراین سوالم مربوط به زمان حال نیست. با توجه به نیاز مبرم سعودی‌ها به گاز و ذخایر زیاد گاز ایران، ایده‌هایی درباره امکان صادرات گاز ایران به عربستان مطرح است. به نظر شما این ایده چقدر می‌تواند برای آینده قابل طرح باشد؟

اینطور ایده‌ها حتما کارهای خوبی است. روابط گازی حتی می‌تواند از میزان تنش‌ها بکاهد. چراکه روابط بلندمدت برای تامین انرژی مورد نیاز یک کشور است.

چطور این ایده می‌تواند خوب باشد وقتی عربستان رقیب ایران در بازار گاز است. یعنی اینکه ما به آنها گاز بدهیم تا در نیروگاه‌هایشان مصرف کنند و به جایش نفت بیشتری صادر کرده و بازارهای نفتی ما را تهدید کنند؟! درباره عراق هم شاید بتوان اینطور استدلال کرد. عراقی‌ها هم رقیب ما در بازار نفت هستند و ما می‌خواهیم گاز به این کشور صادر کنیم که طبیعتا آنها نفت بیشتری برای صادرات خواهند داشت!

زمانی بود که کشورها برخی کالاها را منحصر یا وارد می‌کردند یا صادر می‌کردند. اما امروز کشورها یک کالا را هم وارد می‌کنند و هم در بازار صادراتی آن هستند. در تجارت ایجاد ارزش افزوده و سود مهم است. اگر در مجموع بتوان سود بیشتری از صادرات گاز بدست آورد باید آن را انجام داد.

مدل جهانی گازی که ابتدای مصاحبه به آن اشاره کردید عرضه و تقاضای جهانی گاز را در چه ارقامی پیش‌بینی می‌کنند؟

در مدل جهانی ما، تقاضا برای گاز در سال ۲۰۱۴ تا سطح ۳۴۰۴ بی‌سی‌ام بود که تا سال ۲۰۴۰ این مقدار به سطح ۵۸۴۸ بی‌سی‌ام می‌رسد. این تقاضا عمدتاً در آسیای غیر اوای‌سی‌دی یعنی چین و هند از ۳۰۴ بی‌سی‌ام به ۱۲۷۶ بی‌سی‌ام می‌رسد که بیشترین رشد را در جهان دارد. از نظر میزان رشد آسیای جنوب شرقی هم رشد فوق‌العاده خواهد داشت. از ۱۳۷ بی‌سی‌ام به ۳۰۵ بی‌سی‌ام می‌رسد. در خاورمیانه از ۴۴۰ بی‌سی‌ام به ۸۳۵ بی‌سی‌ام می‌رسد. اما در اروپای پیشرفته رشد کمتری دارد. از ۴۶۵ به ۶۵۶ می‌رسد. در آمریکای شمالی از ۹۱۱ به ۱۳۰۸ و در آمریکای لاتین از ۱۵۵ به ۲۷۰ می‌رسد.

گزارشی از گزیده سخنان سران و روسای هیات‌های مجمع کشورهای صادرکننده گاز در نشست تهران

«سران» در «تهران» چه گفتند؟ «مردم» از ولنجک چه شنیدند؟

تهران، عصر یکشنبه، سالن محل اجلاس سران. روحانی از روسای جمهور و هیات‌های شرکت‌کننده در سومین نشست سران مجمع کشورهای صادرکننده گاز GECF استقبال می‌کند. آقایان رئیس‌جمهور یک به یک وارد می‌شوند. روحانی با هر یک دست می‌دهد، عکس یادگاری می‌گیرد و به اتاق مخصوص هدایت می‌کند. ولادیمیر پوتین آخرین رئیس‌جمهوری بود که به محل سومین نشست سران رسید. هر چند «نشست سران» بعدتر از برنامه پیش‌بینی شده شروع شد اما همه روسای جمهور منتظر ماندند تا نشست «سران».

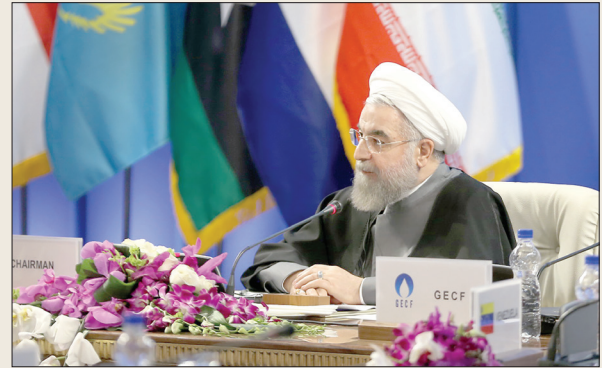
سران با حضور همه روسا افتتاح شود. روحانی نطق افتتاحیه را خواند. بعد هر یک از سران و روسای هیات‌ها در هفت دقیقه دیدگاه‌هایشان را بیان کردند. خبرنگاران یک طبقه بالاتر و در دو اتاق کنفرانس از روی پرده‌ای بزرگ مذاکرات را ثبت می‌کردند. تلویزیون ایران صورت مذاکرات را زنده پخش کرد و خبرگزاری‌ها گزیده و ترجمه سخنان منتشر کردند. گزارشی از گزیده نطق سران و روسای هیات‌ها اینجاست. گزارشی از «عصر دوشنبه با سران».

افزایش فروش گاز به آسیا تا ۱۲۸ میلیارد مترمکعب

ولادیمیر پوتین؛ رئیس‌جمهور روسیه:

- تا سال ۲۰۴۰ میلادی، تقاضای جهانی گاز ۳۲ درصد معادل ۵ تریلیون مترمکعب افزایش خواهد داشت و این در حالی است که در پیش‌بینی‌های سال ۲۰۱۴ این عدد ۳،۴ تریلیون مترمکعب بوده است.
- روسیه در صد است (فعال‌سازی) بورس گاز را فعال کند. سال گذشته در سن پترزبورگ بورسی افتتاح شد که ۳۵ میلیارد مترمکعب یعنی هشت درصد از کل فروش گاز روسیه را در آن معامله کردیم.
- پروژه راهبردی ملی روسیه تا سال ۲۰۲۵ در حال تدوین است و تولید گاز تا سال ۲۰۳۵ تا ۸۵۵ میلیارد مترمکعب افزایش خواهد یافت.
- با شرکای اروپایی کارهای زیرساختی را در حال انجام داریم، با ترکیه در حال بررسی مسیر ساواستریم هستیم و همچنین در صد هستیم به سمت شرق و همچنین چین و سایر شرکاء صادرات داشته باشیم.
- در نظر داریم فروش گاز به آسیا را به ۱۲۸ میلیارد مترمکعب در سال و صادرات گاز طبیعی مایع شده (LNG) را به ۶۰ میلیون تن در سال افزایش دهیم که ۱۳ درصد حجم کل بازار خواهد بود.
- کشورهای عضو این مجمع ۷۹ درصد گاز کل جهان را تولید می‌کنند و نیمی از تجارت این انرژی را دارند.
- فضای جدید، ساختار بازار گاز را تغییر داده است. روشهای جدید برای فروش این کالا به وجود آمده است.
- به هیچ وجه نباید تجربه گذشته را نادیده گرفت زیرا قراردادهای بلندمدت بین کشورها باعث همبستگی بیشتر می‌شود.

تولید گاز ایران به ۱۰۰ میلیون مترمکعب می‌رسد

حسن روحانی؛ رئیس‌جمهور اسلامی ایران:

- هدف از این اجلاس، همکاری برای یافتن راهکارهایی جهت حمایت از منافع جمعی کشورهای عضو مجمع، توسعه همکاری میان کشورها در زمینه‌های مختلف از جمله اکتشاف، تولید و تجارت گاز طبیعی، هماهنگی سیاستها در راستای افزایش سهم گاز طبیعی در ترکیب انرژی مصرفی جهان و ارتقای جایگاه مجمع در عرصه بین‌المللی انرژی است.
- گاز طبیعی می‌تواند به عنوان پلی مطلوب، برای گذار از دوران سنتی استفاده از سوخت‌های فسیلی، به دوران بهره‌برداری بیشتر از انرژیهای تجدیدپذیر تبدیل شود.
- حدود ۹۰ درصد خانوارهای شهری و روستایی ایران به شبکه سرتاسری توزیع گاز دسترسی دارند و ظرفیت تولید گاز ایران تا ۲ سال آینده به بیش از ۱۰۰۰ میلیون متر مکعب در روز خواهد رسید.
- محدودیت‌های تحمیلی سیاست‌های بین‌المللی در گذشته مانع بهره‌برداری مطلوب ایران از این ظرفیت‌ها شده است.
- تداوم افزایش سریع ظرفیتهای تولید گاز ایران در دو سال گذشته این امکان را به ایران می‌دهد که صادرات گاز را به کشورهای همسایه از طریق خط لوله و سایر نقاط دنیا از طریق LNG افزایش دهد.
- در یک مجمع بین‌الدولی که با همدلی اعضای آن ۱۵ سال پیش در تهران پایه‌گذاری شد، افزایش منافع یک کشور، ضرورتاً با زبان عضو دیگر تامین نمی‌شود.
- از روسای محترم کشورها و دولت‌های دوست عضو مجمع که در این اجلاس حضور یافته‌اند دعوت می‌کنم، برای ارتقای همکاری‌ها و با حفظ منافع متقابل در سرمایه‌گذاری‌های ایران برای توسعه منابع عظیم گاز این کشور، که در راستای افزایش سهم مجمع در تولید و تجارت گاز طبیعی در جهان است، مشارکت کنند.

خط لوله ۲۰۱۸ افتتاح می‌شود

قربانقلی بردی محمداف؛ رئیس جمهوری ترکمنستان:

- تنظیم قوانین شفاف میان کشورها از اهمیت فراوانی برخوردار است و ترکمنستان از این روند حمایت می‌کند.
- توسعه پایدار و هماهنگی در اقتصاد دنیا شرط اساسی است. لذا ضرورت دارد کارهای موثر در جهت منافع کشورهای صادر کننده، ترانزیت‌کننده و مصرف‌کننده با حقوق مساوی آشکار انجام پذیرد.
- پروژه خط لوله ترکمنستان، افغانستان، پاکستان و هندوستان اهمیت زیادی دارد. از کشورهای حاضر که در جهت توسعه همکاری‌های متقابل تلاش می‌کنند قدردانی می‌کنیم. اطمینان داریم این خط لوله تا سال ۲۰۱۸ به بهره‌برداری خواهد رسید.
- تبعیت از قیمت‌های واحد و اختصاصی برای گاز طبیعی و اجرای آن از طرف تمامی کشورهای صادر کننده لازم و مناسب است.

پنجمین کشور ذخایر گاز هستیم

نیکولاس مادورا؛ رئیس جمهور ونزوئلا:

- خوشبختانه در این مجمع توانسته‌ایم کشورها و دولت‌های همسور را پیدا کنیم. هوگو چاوز، رئیس جمهوری فقید ونزوئلا در چارچوب تحولات آمریکای لاتین توانست ونزوئلا را به جایگاه خوبی برساند و اقتصاد این کشور را توسعه دهد.
- ونزوئلا هم اکنون پنجمین کشور دارای ذخایر گازی جهان است.
- ونزوئلا پروژه‌های توسعه‌ای در آمریکای لاتین اجرا کرده است و هم اکنون با همکاری ترینیداد و توباگو مشغول اکتشاف هستیم تا در چارچوب کشف و تولید بتوانیم به کشورهای بیشتری صادرات داشته باشیم.
- هدف ونزوئلا ارسال گاز به کشورهای حوزه کارائیب است.
- از دبیرکل مجمع کشورهای صادرکننده گاز به دلیل تقویت این مجمع قدردانی می‌کنیم.

۲۵ درصد ذخایر همان گاز است

فواد معصوم؛ رئیس جمهور عراق:

- پیشنهاد می‌کنیم قیمت گاز بر اساس منافع کشورهای عضو تعیین شود و نقش جهانی گاز نیز بیش از پیش معلوم و مشخص شود.
- ۲۵ درصد ذخایر انرژی در عراق گاز است، هرچند جنگ، باعث عقب ماندن عراق در توسعه صنعت گاز شد، اما تلاش داریم ضعفها و عقب‌ماندگی‌ها در این حوزه را به سرعت جبران کنیم.
- متأسفانه منابع مختلف و عظیم انرژی در کشورهای ما یکی از عوامل تسلط استعمار طی سالهای دور در کشورهای ما شده و حتی بسیاری از جنگها را پدید آورده، اما امیدواریم این منابع و ذخایر عظیم انرژی، صرف خدمت به ملت‌هایمان شود.
- عراق دارای ۱۳۱ تریلیون مترمکعب ذخایر بالقوه گاز طبیعی است.

۱۸۰ تریلیون مترمکعب گاز داریم

محمدو بوهاری؛ رئیس جمهوری نیجریه:

- ما الان ۱۸۰ تریلیون مترمکعب گاز داریم. نیجریه به عنوان یکی از ۵ کشور صادرکننده گاز است و ما در آفریقا نقش رهبری داریم و به دنبال حفظ موقعیت خود هستیم.
- ۱۴ سال از تشکیل اجلاس گذشته و ما می‌توانیم ایده‌های خود را ارائه کنیم و به اهداف خود برسیم و به کشورهایی که با چالش در رابطه با گاز مواجه هستند کمک کنیم.
- توسعه پایدار یک مساله کلیدی است. ما به دنبال آن هستیم که از آن به نفع مردم خود استفاده کنیم.
- باید از ابتکارات خود در زمینه استخراج و اکتشاف استفاده کنیم. همکاری‌های فنی و اقتصادی هم بسیار اهمیت دارند و در انتقال فناوری باید فعالانه از سرمایه‌گذاری‌های مشترک استفاده کنیم.

از سال ۲۰۰۰ گاز صادر می‌کنیم

تئودور اوبیانگ آنگونما؛ رئیس جمهوری گینه استوایی:

- مجمع سران کشورهای صادرکننده گاز به سکوی پرش قابل اعتماد اعضای آن تبدیل شود.
- مجمع کشورهای صادرکننده گاز باید بر تولید، تجارت و صادرات گاز نظارت داشته باشد و همچنین کشورهای بیشتری را در مجمع داشته باشیم و در این مسیر از دیگر کشورهای تولیدکننده گاز برای عضویت دعوت می‌کنیم.
- گینه استوایی از سال ۲۰۰۰ میلادی وارد تولید و صادرات گاز شده است.
- هر کشوری دارای حق مالکیت بر منابع طبیعی خود است و باید روابط میان اعضا تقویت شود و از فناوریهای نوین برای توسعه صنعت گاز استفاده کنیم.
- بدون شک این اجلاس (سومین نشست سران کشورهای صادرکننده گاز) یکی از مهمترین رویدادهای مربوط به بخش انرژی به‌ویژه صنعت گاز محسوب می‌شود.

به ما گفتند تهران نیایم

اوو مورالس؛ رئیس جمهوری بولیوی:

- گروه‌های فشار و آمریکانمی‌خواستند ما به این مجمع بیاییم و در اجلاس تهران شرکت کنیم.
- ما تحت فشار بودیم و می‌گفتند به صلاح نیست شما به ایران بروید و با رئیس جمهور ایران دیدار و گفت‌وگو کنید.
- در ده سال گذشته شرکت‌های چندملیتی در بولیوی به ملی بدل شده‌اند. به رغم تلاش‌های استکباری، ما امروز مفتخریم بگوییم که صاحب همه منابع طبیعی خود هستیم.
- زمانی بولیوی یکی از ضعیف‌ترین کشورها بود، اما حالا شاهد جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی به صورت برد - برد در کشور خود هستیم. این در کشوری که تاریخ فقری دارد کمک کرد تا فقر را فراموش کنیم.
- از GECF می‌خواهیم تا برگزاری چهارمین اجلاس مجمع کشورهای صادرکننده گاز را به بولیوی واگذار کند.

سرمایه گذاری کاهش یافته است

محمد بن صالح الساده؛ وزیر صنعت و انرژی قطر:

- کاهش قیمت نفت و گاز چالش آشکار امروز تولیدکنندگان این منابع است که موضوع مقرون به صرفه بودن تولیدات در این حوزه را نیز زیر سؤال برده است.
- کاهش قیمت نفت سرمایه گذاریها را در این صنعت کاهش داده و حتی زیان هایی را به اقتصاد جهانی و اقتصاد کشورهای منطقه وارد کرده است.
- برگزاری این اجلاس (سومین نشست سران کشورهای صادرکننده گاز) می تواند هم به سود تولیدکنندگان گاز و هم به سود مصرف کنندگان این انرژی باشد.
- قطر در حوزه گاز طبیعی تاکنون سرمایه گذاری های مناسبی انجام داده که موفقیت های آن نیز اثبات شده است.

مذاکره با روسیه درباره سوآپ

بیژن زنگنه؛ وزیر نفت ایران (کنفرانس خبری):

- سهم ایران در بازار گاز کم است. باید سهم بیشتری را کسب کنیم، به نظر من بازارهای کشورهای همسایه و جنوب خلیج فارس تا حدود زیادی بازار اختصاصی ایران است، اما بازارهای آل ان جی و صادرات به اروپا جزو بازارهای رقابتی به شمار می آید، وانگهی نباید فراموش کنیم که رقابت به معنای اختلاف نیست.
- ما روسیه را شریک خود می بینیم، در مورد سوآپ گاز با روسیه مذاکره می کنیم.
- GECF گام به گام به بلوغ خود نزدیک می شود و افق آینده آن نیز روشن است.
- GECF هنوز به مرحله ای نرسیده است که در آن از قیمت گذاری حرف بزنیم. برای قیمت گذاری باید ابزار داشت.
- شرایط و خواص بازار گاز به سرعت در حال نزدیک شدن به شرایط کنونی بازار نفت است.

بازار نفت تحولات شگرفی دارد

عبدالمالک سال؛ نخست وزیر الجزایر

- کنترل نکردن بازار گاز عوارض منفی دارد و باعث از بین رفتن ثبات کشورها می شود.
- بدون شک دنیای انرژی تحولات و نابسامانی های زیادی دارد و امروز شاهد کاهش مصرف گاز هستیم و می بینیم که عده ای به سمت انرژی های دیگر از جمله زغال سنگ می روند.
- بازار نفت تحولات شگفتی دارد و باید موازنه بین عرضه و تقاضا باشد. در بازار نفت باید تولید به گونه ای باشد که نفت با قیمت مناسب عرضه شود تا به نفع تولیدکننده و مصرف کننده باشد.
- باید در توسعه و رشد صنایع گاز، هوشیار باشیم. باید مشکلات را با مکانیزم های مدرن برطرف کنیم و هماهنگی خوبی در چارچوب مشخص داشته باشیم.
- الجزایر به عنوان عضو مؤسس مجمع کشورهای تولیدکننده گاز، تعهدات خود را انجام می دهد.

ایران از مهمترین های قرن ۲۱

هنک کامب؛ وزیر اقتصاد، کشاورزی و انرژی هلند

- اکنون دوران طلایی گاز است. ما در آستانه نوآوری های خوبی قرار داریم.
- ایران می تواند در قرن ۲۱ یکی از مهمترین منابع تأمین انرژی جهان باشد و با توجه به اینکه کشورهای عضو این مجمع کشورهای صادرکننده گاز ۷۰ درصد ذخایر گازی دنیا را در اختیار دارند، مجمع قدرت زیادی دارد.
- در کشور من، تاریخچه مصرف گاز طبیعی به نیم قرن می رسد. ما در شمال کشورمان منابع گازی داریم و زیرساخت های مناسبی برای مصرف و انتقال ایجاد کرده ایم و ما یکی از کشورهایی هستیم که تلاش کرده ایم قیمت گاز را به قیمت نفت مرتبط کنیم.
- هلند در بخش گاز، کمپانی ها، نهادها و موسساتی دارد که در کشورهای مختلف کار می کنند و در زمینه تقسیم و به اشتراک گذاری گاز پیشگام هستند.

تضمین سرمایه گذاری وظیفه ماست

محمد بن حمد آل رحیمی؛ وزیر نفت و گاز عمان:

- بازار گاز از منظر پایداری و امنیت منابع با چالش های متنوعی مواجه است، به طوری که صادرات LNG با دو سوم کاهش در قیمت مواجه شده است. بنابراین، اگر قیمت به همین ترتیب کاهش یابد سرمایه گذاری کمتری در این صنعت شکل می گیرد، و منابع کافی برای صادرات و تأمین نیاز بازار بین المللی با محدودیت روبه رو می شود.
- می توان گاز را به همه جای جهان صادر کرد و از آن بهره گرفت. کاربرد گاز افزون بر مزیت های اقتصادی پیامدهای مثبت محیط زیستی دارد از این رو وظیفه ما تضمین سرمایه گذاری ها برای پایداری این ثروت است.
- عمان از کشورهای عضو مجمع GECF تقاضا دارد راه برون رفتی برای مشکلات بازار بیابند و در ارتباط با سازمان های بین المللی فعال در حوزه انرژی این پیام را منتقل کنند.

یکی از قدیمی ترین تولید کنندگان

نیکولا اولیویر؛ وزیر انرژی ترینیداد و توباگو

- ما یکی از قدیمی ترین تولیدکنندگان گاز هستیم. ما در سال ۱۸۵۷ اولین چاه گاز را حفر کردیم و در سال ۱۹۰۸ صادرات را آغاز کردیم.
- امسال پس از صد سال ما یکی از اقتصادهای مبتنی بر انرژی و صادرکننده انرژی هستیم. توانسته ایم افراد حرفه ای و تحصیل کرده تربیت کنیم که در حوزه های نفت و گاز تبحر دارند.
- هم اکنون قراردادی با کشور ونزوئلا در زمینه اکتشاف مخازن جدید گاز امضا کرده ایم که این قرارداد منافع دو کشور را در پی خواهد داشت.
- انرژی، زیربنای اقتصاد کشور ما محسوب می شود و بیشترین سهم را در تولید ناخالص داخلی دارد. هم اکنون آمونیاک، اوره، آهن، فولاد و آل ان جی تولید و صادر می کنیم.

۷۰ درصد ذخایر گاز در GECF

معاون وزیر نفت و منابع معدنی مصر:

- ۷۰ درصد ذخایر انرژی گاز در این مجمع است و ما می‌توانیم نیاز مردم جهان را پاسخ دهیم و بتوانیم با چالش‌ها یعنی تقویت صنایع گازی و برآورد کردن نیازهای جهانی مقابله کنیم.
- این اجلاس در زمانی که جهان با چالش‌های اقتصادی متعددی روبروست، می‌تواند نقش موثری در ایجاد دیدگاه‌های مشترک داشته باشد.
- اجلاس GECF می‌تواند تامین‌کننده منافع مشترک تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان گاز طبیعی باشد.
- انتظار می‌رود کشورهای صادرکننده بتوانند از گاز طبیعی در رشد و توسعه اقتصاد جهانی استفاده کنند.
- تحقق امنیت انرژی مهم است و مسولیت آن بر دوش کشورهای پیشرفته و کشورهای صادرکننده انرژی است.

۳۵ درصد خودروها گاز سوزند

مطر حمد النیادی؛ معاون وزیر انرژی امارات:

- در امارات شهروندان را به استفاده از گاز طبیعی تشویق می‌کنیم و استفاده از گاز می‌تواند منجر به حفظ محیط زیست و استفاده بیشتر در بخش حمل و نقل شود.
- در سرمایه‌گذاری و اکتشاف نفت، امارات فعالیتهای خوبی انجام داده است و اکنون ۳۵ درصد از خودروها در ابوظبی گاز سوز هستند.
- ما استفاده از گاز را به عنوان یک راهبرد در سالهای اخیر مورد توجه قرار داده‌ایم و آمادگی داریم تا سطح همکاری‌های خود را با دیگر کشورها در این زمینه افزایش دهد.
- برگزاری این اجلاس (اجلاس سران مجمع کشورهای صادرکننده گاز در تهران) می‌تواند منجر به ایجاد تحول در تولید، صادرات و انتقال گاز شود و شناخت بیشتری را میان اعضا پدید آورد.

مبادلات گاز بدون فساد باشد

فتحی‌المجبوری؛ وزیر آموزش لیبی:

- باید تلاش کنیم تبادل گاز و صادرات آن شفاف و بدون فساد انجام پذیرد.
- حفظ ثبات قیمت گاز اهمیت دارد. قیمت گاز باید عادلانه باشد به طوری که در مواجهه با تورم جهانی، قیمت واقعی خود را حفظ کند چون نوسان می‌تواند اثر منفی بر اقتصاد ما داشته باشد.
- سال گذشته نمایندگان ۱۱ کشور توافق کردند این مجمع در تهران تشکیل شود. از آن زمان پیشرفت‌های فراوانی شکل گرفت.
- باید تلاش‌ها در زمینه پژوهش ارتقا یابد چون گاز به عنوان سوخت دوستدار طبیعت است.
- تجربه در بسیاری از کشورهای دارای منابع نشان داده است که وجود منابع به خودی خود نمی‌تواند زندگی خوب به ارمغان آورد.

اتکا به گاز باقی می‌ماند

آلدو فلورس؛ دبیر کل مجمع جهانی انرژی:

- دو سال پیش در مسکو تقاضا کردم یک بانک اطلاعاتی بازار گاز راه‌اندازی شود که این بانک راه‌اندازی شده است تا تعادل بیشتری در بازار عرضه و تقاضا داشته باشیم.
- اوپک و سازمان ملل با ما همکاری داشته‌اند و این مجمع هم آماده است تا با مصرف‌کنندگان همکاری داشته باشند.
- دیدگاه‌های متناقض در بازار کماکان وجود خواهد داشت ولی کشورهای تولیدکننده باید با هم همکاری کنند تا نرخ تولید گازهای آلاینده در دنیا کاهش یابد.
- اتکا به گاز طبیعی تا سال‌ها باقی خواهد ماند و برای آینده قابل رویت نیازمند گاز هستیم.

حضور در ایران افتخار است

عبدالله سالم البدری؛ دبیر کل اوپک:

- برای من حضور در ایران به عنوان یکی از اصلی‌ترین موسسان اوپک افتخار محسوب می‌شود.
- صنعت نفت دنیا تا سال ۲۰۴۰ میلادی به بیش از ۱۰ تریلیون دلار سرمایه‌گذاری برای تولید دو تریلیون بشکه نفت نیاز دارد.
- مجمع کشورهای صادرکننده گاز در یک دهه اخیر به خوبی توسعه یافته است، هم اکنون نیاز است همکاری و هماهنگی میان این مجمع و اوپک بیش از پیش افزایش یابد.
- تا سال ۲۰۴۰ سوخته‌های فسیلی ۵۰ درصد از نیاز انرژی دنیا را همچنان تامین خواهند کرد.
- برای تامین انرژی جهان با توجه به افزایش تغییرات اقلیمی جهان تا سال ۲۰۴۰ علاوه بر دو تریلیون بشکه نفت، دنیا به دو تریلیون متر مکعب گاز نیز نیاز دارد.

تامین ۲۰ درصد از گاز اروپا

مورتن آنکر؛ مدیر بخش نفت و گاز وزارت انرژی نروژ

- دارای ذخایر گسترده نفت و گاز است و آخرین برآوردها نشان می‌دهد که نروژ ۲۰ درصد از گاز قاره اروپا را تامین می‌کند.
- صادرکنندگان گاز باید از اطلاعات و دستاوردهای به دست آمده در صنعت گاز مطلع باشند و باید گفت که امروز نفت و گاز یک منبع مطمئن و ارزشمند انرژی به شمار می‌رود.
- نروژ همانند گذشته به فکر تامین گاز برای نسلهای آینده است و خود را متعهد می‌دانیم تا سال ۲۰۳۵ یک سوم ذخایر خود را برای صادرات داشته باشیم.
- باید تقاضای بازار و نیز مصرف‌کنندگان از سوی تولیدکنندگان گاز مورد توجه ویژه قرار داشته باشد و اکنون افزون بر گرمایش، گاز برای تولید برق و نیز خوراک صنایع مورد استفاده قرار می‌گیرد.

پیامی که در تهران تصویب شد تا به پاریس برود

سومین اجلاس سران مجمع کشورهای صادرکننده گاز که هفته گذشته با حضور سران ۹ کشور در محل سالن اجلاس سران برگزار شد، بار سال پیامی به نشست هفته آینده بررسی تغییرات آب و هوایی در پاریس موسوم به کاپ ۲۱ از گاز بعنوان پاک‌ترین و کارآمدترین سوخت برای توسعه نام برد. با تصویب سران قرار است این پیام را محمدحسین عادل، دبیرکل مجمع کشورهای صادرکننده گاز، به نمایندگی از اعضای به پاریس ببرد. متن کامل این پیام را می‌خوانید:

مجمع کشورهای صادرکننده گاز (GECF) اهمیت چالش‌های ناشی از تغییرات آب و هوایی و گرم شدن کره زمین را به رسمیت می‌شناسد و نگرانی خود را در ارتباط با این پدیده‌های زیست‌محیطی ابراز می‌دارد. همزمان با افزایش نگرانی‌های زیست‌محیطی جامعه جهانی و مهیا شدن آن برای کاهش آلودگی‌های ناشی از گازهای گلخانه‌ای، چالشی که هنوز باید با آن مقابله کرد، همانا عبارت است از نحوه نیل به اهداف توسعه پایدار (اس‌دی‌جی). وظیفه خطیر نیل به توسعه اقتصادی و در همان حال پرداختن مسئولانه به نگرانی‌های زیست‌محیطی، اقدام توازن‌بخشی است که نیل به آن تنها در گرو اتخاذ اقدامات عملی و همکاری‌های جهانی است.

واضح است که سوخت‌های فسیلی در حال حاضر بیش از ۸۰ درصد انرژی اقتصاد جهانی را تامین می‌کنند و این روند در آینده قابل پیش‌بینی ادامه خواهد یافت. این در حالی است که سهم انرژی‌های تجدیدپذیر در سبد انرژی جهانی در سال ۲۰۴۰ به ۲۰ درصد خواهد رسید، از این رو، سوخت‌های فسیلی، به‌ویژه گاز، هنوز هم نقش حیاتی در بازارهای انرژی جهانی ایفا خواهند کرد.

گاز طبیعی به عنوان پاک‌ترین سوخت در میان همه انرژی‌های فسیلی که تاکنون شناخته شده‌اند، برای تامین بخش عمده نیازهای انرژی جهانی

در دهه‌های پیش رو، در موقعیت بی‌همتایی قرار دارد. گاز طبیعی سوختی است با کاربردهای گوناگون، پاک، مقرون‌به‌صرفه و کارآمد که می‌تواند در بخش‌های صنعتی، مسکونی و تجاری و نیز برای تولید برق به کار رود. به این ترتیب، گاز طبیعی می‌تواند گذار جهان را به عصر استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر و به عنوان جایگزین سوخت‌های آلاینده مانند زغالسنگ - که هم‌اکنون بسیار مورد استفاده است - تسهیل کند.

بیانیه سومین نشست سران GECF همچنین بر نقش گاز طبیعی به عنوان سوخت مطلوب در سبد انرژی جهانی که می‌تواند به نیل به اهداف چارچوب توسعه پایدار کمک کند، تاکید می‌ورزد.

تاکید بر توافق‌های درازمدت و قیمت‌های معقول

واقعیت این است که کشورهای عضو GECF در حال حاضر حدود ۶۰ درصد ذخایر گاز جهانی را در اختیار دارند و برای عرضه سوخت پاک و امن به میزان کافی به منظور تامین نیازهای پیوسته روبرو شدن انرژی جهانی، در موقعیت بی‌همتایی قرار دارند. با این وجود، توسعه منابع گاز طبیعی را بدون سرمایه‌گذاری کافی و امن، به‌ویژه در بخش بالادستی، نمی‌توان تضمین کرد. صنعت گاز طبیعی سرمایه‌بر است و نیازمند جریان باثبات عواید به منظور تضمین بقای آن است. از این رو، امنیت عرضه در شرائط بی‌ثبات و آکنده از ابهام، و در حالی که سرمایه‌گذاران در مورد بازگشت سرمایه‌شان مطمئن نیستند، تحقق‌یافتنی نیست.

توافق‌های درازمدت و قیمت‌های معقول در حفظ امنیت عرضه نقش اساسی ایفا می‌کنند و برای تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان گاز طبیعی اهمیت اساسی دارند. در پایان، یادآور می‌شود که به منظور اتخاذ سیاست‌ها و سازوکارهای مناسب برای تسریع در ارتقای جایگاه گاز طبیعی در برابر سوخت‌های آلاینده، تلاش‌های جمعی ضروری است.

چرا کنفرانس پاریس مهم است؟

عباس ملکی

دانشیار سیاست گذاری انرژی دانشگاه صنعتی شریف

آسیه حائری

فارغ التحصیل دانشکده فنی دانشگاه تهران

نیازها و شرایط زندگی انسان امروز و آینده ما را وادار می‌کند که منابع و ذخایر طبیعی را همچون گذشته استفاده نکنیم. منابع طبیعی مانند هر کالای اقتصادی دیگر کمیاب‌اند و افزایش تصاعدی جمعیت، رفتار مصرفی و لجام‌گسیخته‌انسان سبب شده است که به وضعیت طبیعی کره زمین لطمات جبران‌ناپذیری وارد شود؛ مگر آنکه به آینده نگاهی در چارچوب توسعه پایدار داشته باشیم.

محیط زیست متشکل از نظام‌های لیتوسفر (زمین)، هیدروسفر (آب)، اتمسفر (هوا)، بیوسفر (قشر زیست‌محیطی انسان و موجودات زنده) است. در حال حاضر با صنعتی شدن دنیا، غلظت گازهای گلخانه‌ای اتمسفر افزایش یافته و سبب افزایش دمای کره زمین شده است. پدیده گرمایش و محیط زیست مسئله‌ای جهانی است. برای مثال، کلروفلئوئوکربن (CFC) واردشده به جو زمین، صرف نظر از محل ایجاد آنها، معضل جهانی تخریب لایه اوزون را باعث شده و همچنین تولید دی‌اکسیدکربن (CO₂) به گرم شدن کره زمین و تغییر آب و هوا در سراسر آن منجر می‌شود.

بشر از دهه‌ها سال پیش نسبت به تخریب محیط زیست تا اندازه‌ای هشیار شده و برای همکاری‌های بین‌المللی تلاش‌هایی را آغاز کرده و گام‌هایی برداشته است. در سال ۱۹۸۵ یک توافق بین‌المللی در زمینه تخریب لایه اوزون به نام کنوانسیون وین انجام شد. گرچه این کنوانسیون مقدماتی بود و هیچ یک از امضاکنندگان را وادار به کاهش مصرف CFC و دیگر مواد مخرب لایه‌ای اوزون نمی‌کرد، ولی در ادامه در سال ۱۹۸۷ در مونترال، کشورهای جهان موظف شدند تا سال ۱۹۹۹ مصرف حدود پنج نوع CFC را تا حدود پنجاه درصد کاهش دهند و مصرف سه نوع از هالوژن‌ها را کاملاً متوقف سازند. نتیجه این که سوراخ لایه اوزون در ناحیه قطب جنوب در حال ترمیم است و پیش‌بینی می‌شود که در

خلال سال‌های ۲۰۵۰ و ۲۰۷۰ لایه اوزون به سطح سال ۱۹۸۰ برگردد.

پس از پذیرش گزارش کمیسیون جهانی محیط زیست و توسعه در سال ۱۹۸۷ توسط مجمع عمومی سازمان ملل متحد، ضرورت توسعه پایدار وجهه‌های سیاسی یافت و در سال ۱۹۹۲ رهبران جهان اصول توسعه پایدار را در کنفرانس ملل متحد در مورد محیط زیست و توسعه در ریودژانیرو، تدوین کردند که به چارچوب کنوانسیون تغییرات آب و هوایی (UNFCCC) United Nations Framework Convention on Climate Change) منجر شد. از سوی دیگر برای مقابله با گرمایش زمین و پدیده گازهای گلخانه‌ای، در سال ۱۹۹۷ پروتکل کیوتو به امضا رسید که طی آن کشورها - نه مصرف‌کنندگانی که سازنده محصولات تولیدکننده گازهای ترکیبات کربن یا دیگر آلودگی‌ها هستند - مسئول شناخته شدند. این سند بر تثبیت تغییرات آب و هوایی تاکید داشت.

در کیوتو در جهت اجرایی شدن UNFCCC کشورهای عضو، بر اساس دو فرض اولیه یکی این که زمین در حال گرم شدن است و دیگری این که انسان مسبب انتشار گاز CO₂ در جهان است، متعهد شدند انتشار گازهای گلخانه‌ای را کاهش دهند. بعلاوه مسئولیت این امر به عهده کشورهای توسعه‌یافته گذاشته شد؛ زیرا گفته شد که آنها به طور تاریخی مسبب انتشار گازهای گلخانه‌ای در اتمسفر زمین هستند. ایران از ابتدا عضو همه توافقات جهانی حفظ زیست‌بوم شد. در سال ۲۰۰۲ روسیه و کانادا به کنوانسیون پیوستند و اجرای پیمان از سال ۲۰۰۵ موثر شد. گفتنی است گرچه در حال حاضر ۱۹۲ کشور عضو پیمان کیوتو هستند، ولی ایالات متحده هرگز این پیمان را نپذیرفت و کانادا نیز در سال ۲۰۱۲ از این پیمان خارج شد. در اولین دوره اجرایی این پروتکل که از سال ۲۰۰۸ آغاز و در سال ۲۰۱۲ پایان یافت، ۳۷ کشور صنعتی و اتحادیه اروپا متعهد شدند انتشار گازهای گلخانه‌ای را به طور میانگین به سطح ۵٪ کمتر از سال مبنای ۱۹۹۰ برسانند. در سال ۲۰۱۲ در اجلاس دوچه که برای ادامه پروتکل کیوتو تشکیل

شد، کاهش گازها به میزان ۱۸٪ کمتر از سال ۱۹۹۰ مورد تصویب قرار گرفت. ترکیب کشورهای توسعه یافته که ملزم به اجرای دور دوم تعهدات پیمان کیوتو شدند با دور اول متفاوت بود. برای الزام به اجرایی شدن پیمان و اصلاحیه دوحه نیاز به پذیرش سه چهارم از اعضا یعنی ۱۴۴ کشور است ولی تا اکتبر ۲۰۱۵ تنها ۵۰ کشور این اصلاحیه را رسماً پذیرفته اند.

در سال ۲۰۰۹ اجلاس زیست محیطی در کپنهاگ برگزار شد و توافق شد که کشورها بکوشند تا سال ۲۰۱۲ دمای متوسط زمین بیش از ۲ درجه سانتیگراد افزایش پیدا نکنند. ولی این اجلاس به هیچ معاهده الزام آور قانونی منجر نشد و کشورهای توسعه یافته یا در حال توسعه نظیر آمریکا، چین، هند، برزیل و آفریقای جنوبی بر پیشرفت و توسعه صنعتی خود بیش از وضعیت آب و هوایی جهان توجه و تاکید نشان داده و کشورهای فقیر و کمتر توسعه یافته را مسبب آلودگی و تغییرات آب و هوایی دانستند.

مرحله مذاکره و توافق بر سر تعهدات از هنگامی که موضوعی در دستور کار اجلاس بین المللی قرار می گیرد شروع شده و تا اتخاذ تصمیمات بین المللی در زمینه قوانین و سیاست های لازم برای حل و فصل یک معضل یا مقابله با آن ادامه می یابد. تجربه ثابت کرده که توافق بر سر مفاد تعهدات از یک سو و چگونگی اجرای این تعهدات به منظور ایجاد اثرات مطلوب در عملکرد داخلی کشورها از سوی دیگر دو موضوع متفاوت اند. کشورهایی که منافعیشان به واسطه تغییرات به وجود آمده در برخی سیاست های زیست محیطی به خطر افتاده تلاش می کنند تا تغییراتی در این سیاست ها و نحوه اجرای آن ها به وجود آورند. ایجاد و تشکیل سیستم های نظارتی و بین المللی به منظور ارزیابی پیشرفت کشورها و گوشزد کردن تعهدات و همچنین یافتن راه هایی برای مقابله به موقع با هر نوع معضل نوظهور و تسهیل این روند سودمند است.

سیاست گذاری دولتی و روش های تشویقی و راهکارهای اقتصادی مانند مالیات بر کربن و پرداخت یارانه برای گسترش تکنولوژی کاهنده کربن یکی از راه های مقابله با آلودگی است؛ مثلاً اتحادیه اروپا تشویق می کند در بخش خودرو، از سوخت های با منشاء گیاهی مانند بیودیزل و سوخت های بیولوژیک استفاده شود. ۵۷ درصد از خودروهای آلمان در حال حاضر از سوخت دیزل استفاده می نمایند که بازدهی بیشتر و آلودگی کمتری نسبت به بنزین

دارند.

هدف و اهمیت کنفرانس پاریس که از ۳۰ نوامبر تا ۱۱ دسامبر ۲۰۱۵ برگزار می شود در این است که برای اولین بار در طول ۲۰ سال گذشته تلاش می شود از مذاکرات سازمان ملل در زمینه تغییرات آب و هوایی، یک معاهده قانونی و الزام آور جهانی اتفاق حاصل شود.

مناسب است که به وضعیت ایران نیز نوری افکنده شود. در زمینه محیط زیست، کشور وضعیت مناسبی ندارد. این وضعیت در نقاطی به دلیل فعالیت های نادرست همسایگان ایران است، اما وضعیت نامناسب ما به فعالیت در داخل کشور نیز بازمی گردد. طبق آمار EU Edgar، کشور ایران در سال ۲۰۱۳ با انتشار ۴۱۰ میلیون تن CO₂ در مقام پانزدهم انتشار این گاز در جهان و در میان ۴۰ کشور برتر آلاینده قرار دارد و در منطقه خاورمیانه نیز پس از عربستان در مقام دوم تولید CO₂ است. سرانه انتشار CO₂ در ایران در سال ۲۰۱۳ حدود پنج و سه دهم تن بوده است. ضمن آنکه رشد انتشار گاز CO₂ از سال ۱۹۹۰ در ایران ۹۹٪ افزایش داشته و تقریباً دو برابر شده، ولی رشد جمعیت نسبت به همان سال معادل ۳۷٪ بوده است. این آمار بیانگر شدت افزایش مصرف و تولید سرانه انرژی در ایران می باشد.

در صورتی که ایران بخواهد بر مبنای سناریوی ۴۵۰ پیش برود، یعنی با تعهد به تطبیق با افزایش حداکثر ۲ درجه سانتیگراد درجه حرارت زمین تا سال ۲۰۳۰ خود را محدود به غلظت گازهای گلخانه ای تا میزان ppm معادل CO₂ کند باید

از هم اکنون در برنامه ریزی های خود مسئله کاهش آلودگی هوا را مدنظر قرار دهد. اما از طرف دیگر، ایران به عنوان کشوری در حال توسعه و دارنده منابع هیدرو کربوری، باید از لحاظ عرضه و تقاضا وضعیت خود را در سطوح مختلف تکنولوژی و سیاست گذاری انرژی بهبود دهد تا بتواند در عین تولید و توسعه اقتصادی، توسعه پایدار زیست محیطی را نیز برقرار نماید. به نظر ما این اقدامات می تواند وضعیت ایران را در این زمینه بهبود بخشد:

ایران در کنفرانس پاریس و نشست های حاشیه آن می تواند نقش موثری ایفا نماید. تجربه نشان داده که هرگاه نمایندگان ایران در گردهمایی های بین المللی با برنامه و سناریوهای از پیش طراحی شده شرکت کرده اند، در نتایج آن گردهمایی نقش ایران را بصورت برجسته دیده ایم.

ایران می تواند عملکرد خود در زمینه کمتر شدن استفاده از حامل های نفتی و گرایش بسوی گاز طبیعی را در کنفرانس ارائه نماید. همچنین باید تمایل بخش های نوآورانه کشور در استفاده از انرژی های غیرفسیلی مانند نیروی باد و خورشید در گزارش ایران انعکاس یابد. همچنین کارنامه ایران در استفاده از گاز طبیعی بجای فرآورده های نفتی چشمگیر است. بیش از یک چهارم خودروهای سواری ایران قابلیت استفاده از گاز طبیعی فشرده را دارند.

استفاده از منابع و فن آوری های مطرح در کاهش آلودگی هم اکنون برای ایران امکان پذیر است. بعنوان مثال از پروژه ها و بودجه های امکانات زیست محیطی جهانی (GEF: Global Environment Fa-)

ilities) هم اکنون پس از برجام می توان بهره مند شد.

در داخل کشور بر استفاده از شبکه برق و گاز طبیعی در کشور به عنوان سوخت های پاک می تواند تاکید شود. ایران از معدود کشورهایی است که دارای دو شبکه کامل سوخت نسبتاً پاک در سراسر کشور است. همچنین دولت می تواند تدوین و پیگیری سیاست ها و اقدامات منطبق با خط مشی کاهش انتشار گازهای گلخانه ای نظیر مالیات بر کربن، تنظیم نظام نامه های ملی مدیریت کربن در چرخه صنعت نفت و گاز و جلوگیری از سوزاندن سوخت منابع سرچاهی جمع آوری و ذخیره سازی CO₂ در واحدهای عملیات گاز، تأسیسات تولید کود، ایستگاه های تولید برق و گرما را پی گیری نماید.

و بالاخره سیاست گذاری دولتی برای حفظ محیط زیست و اجرای آن با هدف اصلاح الگوی تولید و مصرف مانند:

- تشویق و تقدیر از صنایع سبز
- وضع قوانین بازدارنده برای واحدها و تکنولوژی های آلاینده ها
- کنترل کیفیت وسایل نقلیه از طریق معاینه فنی
- توسعه فضای سبز
- تشویق صنایع در به کارگیری فناوری های پاک

توسعه سازوکار تشویقی برای تولید انرژی از نیروگاه های برق آبی، بادی، خورشیدی و زمی گرمایی به عنوان جایگزین انرژی های فسیلی می تواند ایران را در یک وضعیت طبیعی و همراه با توسعه پایدار در آینده به پیش برد.